

مقاله پژوهشی

توسعه اگریتوریسم در شهر تالابی بندر خمیر
با تحلیل راهبردی SOAR*

مهرنوش بسنه‌نگار**

استادیار پژوهشکده توسعه تکنولوژی جهاددانشگاهی صنعتی شریف، دکتری مدیریت گردشگری، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۲ تاریخ قرارگیری روی سایت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۱

چکیده استان هرمزگان یکی از سه استان جنوبی کشور و در مجاورت خلیج فارس است و اهمیت ژئوآکونومیک و ژئواستراتژیک برای کشور ایران دارد. شهر تالابی بندر خمیر، یکی از شهرهای این استان است که سه عنوان ملی و بین‌المللی حفاظتی را به‌دلیل واقع شدن در تالاب بزرگ خورخوران به خود اختصاص داده. این شهر همچنین به‌دلیل فعالیت‌های گسترده در آموزش جامعه محلی برای حفاظت از میراث طبیعی به‌عنوان شهر یادگیرنده یونسکو به ثبت رسیده است. از آنجا که سیاست‌گذاری کلان کشور، توسعه سواحل جنوبی و سوق دادن جمعیت، صنعت و کشاورزی به سمت این سواحل است، ضروری است راهبردهایی در پارادایم بهره‌مندی خردمندان برای پیشرفت این نواحی حفاظت‌شده، تدوین شود. مطالعات نشان می‌دهد ایده نوین گردشگری کشاورزی، بهترین نوع گردشگری برای حفاظت از محیط زیست است، بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که راهبردهای توسعه بندر خمیر با محوریت اگریتوریسم چیست. هدف از این پژوهش تحلیل راهبردی برای توسعه اگریتوریسم در بندر خمیر با توجه به ظرفیت‌های فعلی و انتظارات آینده از این شهر تالابی است. این مطالعه، پژوهشی کیفی و با پارادایم طبیعت‌گرایانه و از نوع مطالعات قوم‌نگاری است. تحلیل داده‌ها با روش راهبردی SOAR انجام می‌شود که ابزاری مؤثر و تعاملی برای تفکر و برنامه‌ریزی استراتژیک است و با شناسایی قوت‌ها، فرصت‌ها، آرزوها و نتایج، سیاست‌گذاران را برای نگاشت برنامه‌های عملیاتی راهنمایی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد عجایب و جاذبه‌های منحصر به فرد بندر خمیر که در راستای فعالیت‌های شناخته‌شده گردشگری کشاورزی هستند نقاط قوت این شهر تالابی به شمار می‌آیند. توجه‌های ملی و بین‌المللی به این شهر گرچه شاید در بدو امر به‌دلیل تأکیدات حفاظتی نوعی تهدید به نظر برسد ولی با مطالعه بیشتر و شناخت فهرست فعالیت‌هایی که در زون‌های مختلف قابل انجام است، نوعی فرصت هوشمند برای توسعه پایدار این بندر تلقی می‌گردد. استراتژی تهاجمی قابل تجویز برای این شهر تالابی که از ضرب قوت‌ها در فرصت‌ها حاصل می‌شود عبارتست از «توسعه اگریتوریسم دریایی» و «توسعه ورزش‌های آبی آرام». این راهبرد برند «شهر یادگیرنده» را در سطح ملی و بین‌المللی برای این شهر ارتقا می‌دهد زیرا «اگریتوریسم دریایی» یادگیری گردشگران را هم علاوه بر یادگیری ساکنین و جامعه محلی در پی دارد. این آرمان با دو شاخص قابل سنجش (نتایج) یعنی جذب گردشگران تا حد ظرفیت برد و میزان رویدادهای اگریتوریسم دریایی بین‌المللی، مورد ارزیابی خواهد بود.

واژگان کلیدی اگریتوریسم، گردشگری کشاورزی، تحلیل SOAR، شهر تالابی بندر خمیر، هرمزگان.

نگاه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران به سواحل جنوبی کشور که به دریا‌های آزاد متصل هستند معطوف شود. اگر گفته شود مسیر آینده توسعه کشور از سواحل جنوب می‌گذرد، سخن گزافی نیست. توسعه دریاپایه و اسکان جمعیت در سواحل خلیج فارس و دریای عمان و به‌دنبال آن رونق صنعت و کشاورزی در این منطقه در طی دو دهه آینده، امری است

مقدمه تمرکز جمعیت و صنعت در استان‌های مرکزی ایران که عمدتاً نواحی کویری و خشک هستند، بحران آب را موضوعی استراتژیک و درخور توجه کرده است. این امر سبب شده تا *این مقاله برآمده از «طرح پژوهشی منظر پیشرفت دریاپایه در هرمزگان» است که در تیم تحقیقاتی پژوهشکده نظر در دی ماه ۱۴۰۱ در حوزه هرمزگان انجام شده است. **نویسنده مسئول: 09195159323.amnagar51@gmail.com

به سبب درآمدی خانوارها اضافه کرده است. نکته اینجاست که همزمان به حفاظت منابع طبیعی هم اهتمام دارد و تحت تأثیر حضور گردشگران، ترویج مصرف غذاهای ارگانیک و مواد غذایی سالم بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. اضافه بر این‌ها گردشگری مزرعه حتی حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی را هم به دنبال دارد. از آنجا که گردشگری کشاورزی روشی سودمند برای فقرزدایی، تنوع اقتصادی و توسعه در مناطق روستایی محسوب می‌شود (Bhatta & Ohe, 2020) و مطابق جدول ۱ ابعاد پایداری در سطح خرد و کلان جوامع روستایی را اغنا می‌کند، ضروری است برای شهر تالابی و بندری خمیر که ناگزیر است با بهره‌برداری خردمندانه، در مسیر توسعه پایدار پیش برود، راهبردهای توسعه در بستر گردشگری کشاورزی شناسایی شود.

هدف پژوهش

هدف از این پژوهش تحلیل راهبردی برای توسعه گردشگری کشاورزی در بندر خمیر با توجه به ظرفیت‌های فعلی و انتظارات آینده از این شهر تالابی است.

پرسش اصلی

این پژوهش در پی پاسخ به این پرسش اصلی است که: راهبردهای توسعه بندر خمیر با تمرکز بر گردشگری کشاورزی چیست؟

پرسش‌های فرعی

- نقاط قوت، توانایی‌ها و دارایی‌های انحصاری در زمینه گردشگری کشاورزی که خلق ارزش و ثروت می‌کند، در بندر خمیر چیست؟
- فرصت‌های محیطی برای توسعه گردشگری کشاورزی در بندر خمیر کدامند؟
- این شهر به دنبال تحقق چه آرزوهایی است؟ چشم‌انداز آینده آن چیست؟

که امروز شاهد فرایندهای آغازین آن هستیم. استان هرمزگان یکی از سه استان جنوبی و ساحلی است که لازم است توسعه هریک از شهرها و بنادر آن متناسب با ظرفیت، صدای جامعه محلی و دانش بومی منطقه صورت گیرد تا پایدار باشد. امروزه توسعه شهرها به گونه‌ای رقم می‌خورد که زندگی مردم محلی به زندگی گردشگران متصل و گره خورده است و منظر بر انسان گشوده است نه کور و مسلط. شهر تالابی بند خمیر، از جمله شهرهایی است که به نظر می‌رسد می‌تواند در آینده‌ای نزدیک به سرعت رشد کند. این شهر ویژگی‌هایی دارد که آن را از سایر شهرها و بنادر این استان متمایز کرده است. این شهر تالابی از جمله مکان‌های حفاظت‌شده بین‌المللی است که لازم است توسعه و بهره‌برداری از آن خردمندانه صورت گیرد و نگاه داشتن خط تعادل میان حفاظت و بهره‌برداری در آن به شدت ویژه و زیر نگاه مسئولانه مردمان زیست کره است. مطالعات نشان می‌دهد از میان انواع گردشگری، گردشگری کشاورزی بیشترین جنبه حفاظتی را با خود به همراه دارد (Bhatta & Ohe, 2020)، لذا این پژوهش تلاش می‌کند تا با مطالعه اکتشافی برای شناخت ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی بندر خمیر، خطوط راهبردی توسعه دریاپایه را برای این شهر ترسیم کند.

ضرورت پژوهش

محققان توافق دارند گردشگری کشاورزی می‌تواند بین نیازهای گردشگران با نیازهای جوامع روستایی تعادل برقرار کند و فرصت‌های واقعی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی ارائه نماید، در عین اینکه اثرات نامطلوب بر محیط زیست را کاهش می‌دهد. (Ammirato, Felicetti, Raso, Pansera & Violi, 2020). در واقع گردشگری کشاورزی یک «فرصت هوشمند» برای توسعه پایدار جوامع روستایی تلقی می‌شود که تأثیرات چند برابری بر برخی بخش‌های مهم زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم محلی دارد. گردشگری کشاورزی در بسیاری از کشورهای جهان به یک روش بسیار مطلوب برای کسب و کار بدل شده و منابع جدیدی

جدول ۱. ماتریس پایداری گردشگری کشاورزی. مأخذ: Ammirato et al., 2020

سطح	منظر اقتصادی	منظر زیست محیطی	منظر اجتماعی
سطح کلان	محركی برای سایر فعالیت‌های محلی و تقویت اقتصاد محلی	حفظ منابع طبیعی و منظر/ تنوع زیستی و حفاظت از محیط زیست	احیای فولکلور و سنت‌ها
سطح خرد	منبع درآمد جایگزین برای کشاورز/ تنوع کسب و کار	استفاده مسئولانه از مواد اولیه و منابع طبیعی/ کاهش ضایعات	آموزش کشاورزی و فرهنگ روستایی به گردشگران
کانال توزیع محصولات کشاورزی/ توسعه بازارهای جدید			ایجاد فرصت‌های شغلی جایگزین برای اعضای خانواده
			توانمندسازی زنان

- ۲- سفر به استان هرمزگان و بندر خمیر و حضور در محیط مورد مطالعه،
- ۳- مشاهده (اعم از دیدن و شنیدن و تجربه کردن) محیط مورد مطالعه و جامعه محلی و ثبت مشاهدات،
- ۴- الگودهی به مشاهدات در قالب قوت‌ها، فرصت‌ها، آرزوها و نتایج و تهیه ماتریس SOAR،
- ۵- کشف روابط در الگوی ترسیم شده و ارائه راهبرد.

مبانی نظری پژوهش

• آگریتوریسم^۱ یا گردشگری کشاورزی

آمیختن فعالیت‌های کشاورزی با فعالیت‌های گردشگری را «گردشگری کشاورزی» گویند. این آمیزش هم‌زمان سبب بهبود معیشت کشاورزان و رونق اقتصاد روستا و خلق تجربه‌ای متفاوت برای گردشگران خسته از روزمرگی شهرنشینی می‌گردد. گردشگری کشاورزی یک فرصت ویژه برای مزارع کوچک و متوسط می‌آفریند زیرا آنان معمولاً نمی‌توانند در تولید و فروش محصولات با مزارع بزرگ رقابت کنند و آگریتوریسم تبدیل به یک کانال توزیع مهم برای آنان می‌شود. گردشگران هم البته مزارع کوچک با فعالیت‌های محدود کشاورزی و دامداری را ترجیح می‌دهند. گردشگری کشاورزی گشودن مزارع به روی گردشگران است تا نه فقط دوباره با طبیعت ارتباط برقرار کنند که رفتار منصفانه با آن را نیز به نمایش بگذارند. ویژگی‌ها و فعالیت‌هایی برای تبیین این نوع از گردشگری برشمرده شده که نگارنده با بررسی منابع و مطالعات انجام‌شده در حوزه آگریتوریسم، مجموعه نسبتاً مفصلی (۴۰ نوع فعالیت) از آن را گردآوری کرده است (منصوری به نقل از بسته‌نگار، ۱۴۰۲). برخی از اهم این فعالیت‌ها عبارتست از^{۱۱}:

ایجاد تریل‌ها^{۱۲} و مسیرهای پیاده‌روی در دل طبیعت؛ مشارکت در کاشت، داشت و برداشت محصول، میوه‌چینی در مزارع خودبرداشت؛ تهیه فراورده‌های خوراکی از محصولات کشاورزی و دامی (پنیر، کنسرو، ترشی و مربا) با مشارکت گردشگران و برای آن‌ها، ماهی‌گیری، شکار، فلای فیشینگ^{۱۳}، گوت یوگا^{۱۴}، سوارکاری، یونجه‌سواری^{۱۵}، تماشای پرندگان، شنا در رودخانه، جشنواره‌های محصولات کشاورزی (جشن انار، گلاب‌گیری، شیردوشان و ...); جشن‌ها و رقص‌ها و آیین‌های محلی به شکرانه برداشت محصول؛ چیدن گل و گل‌آرایی؛ تجربه سبک زندگی کشاورزان و گذران یک روز در مزرعه؛ تجربه زنجیره محصولات از مزرعه تا سفره و ... شواهد نشان می‌دهد خلاقیت میهمانان و میزبانان و ماهیت نوآورانه گردشگری کشاورزی (Roman, Prus & Roman, 2020)، این فعالیت‌ها را توسعه خواهد داد.

نتایج و شاخص‌های قابل اندازه‌گیری که نشانه دستیابی به آرزوهای این شهر باشد چیست؟

روش پژوهش

این مطالعه پژوهشی کیفی و طبیعت‌گرایانه^۱ است. در این رویکرد پژوهشگر به مدت کافی در محل جغرافیایی مورد پژوهش حضور پیدا می‌کند و بر موضوع خود متمرکز می‌گردد. داده‌ها مشاهدات طبیعی و کلمات دقیق شنیده‌شده از افراد در محیط مورد مطالعه است. در این نوع تحقیق، به دلیل رویکرد غیرمداخله‌ای، صحت و اعتبار پژوهش حفظ می‌گردد و تا زمانی که داده‌ها تکراری شوند و چیزی به دانسته‌های پژوهشگر اضافه نکنند، تماس با محیط پژوهش ادامه می‌یابد^۲. همچنین این پژوهش از نوع مطالعات قوم‌نگاری^۳ است که حضور در زندگی واقعی مردم آن‌طور که در جریان است و اتفاق می‌افتد و جمع‌آوری داده با مشاهده (اعم از دیدن و شنیدن^۴) صورت می‌گیرد^۵. در این مطالعه تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده با روش تحلیل SOAR^۶ انجام شده است. این روش ابزاری مؤثر و تعاملی برای تفکر و برنامه‌ریزی راهبردی است. این چارچوب مبتنی بر شواهد، فرایندی راه‌حل محور، پویا و مولد است؛ رویکرد مثبت‌اندیشانه دارد و فضا را برای گفتگوی استراتژیک میان ذی‌نفعان فراهم می‌سازد تا با تمرکز بر شناسایی قوت‌ها، فرصت‌ها، آرزوها و نتایج، ظرفیتی استراتژیک برای تحول ایجاد نماید (Cole & Stavros, 2019). در این پژوهش این مدل به محقق کمک می‌کند تا دیده‌ها و شنیده‌های خود را در قالب الگویی شناخته‌شده، جانمایی و دسته‌بندی کند و در نهایت بتواند با کشف روابط میان آن‌ها به تحلیل راهبردی دست یابد. این مدل، از مدل راهبردی SWOT، ضعف‌ها و تهدیدها را که با نگاه منفی به شرایط داخلی و محیطی فهرست می‌شوند، حذف کرده و به جای آن آرزوها (آرمان‌ها) و نتایج (پیامدها) را مورد توجه و تحلیل قرار می‌دهد. استاوروس^۷ کوپریدر^۸ و کلی^۹ برای نخستین بار در سال ۲۰۰۳ این مدل را جایگزین مدل SWOT پیشنهاد کردند که نخست (S) نقاط قوت و دارایی‌های و نامشهود احصا می‌شوند. در مرحله دوم فرصت‌های (O) موجود در محیط خارجی مورد توجه قرار می‌گیرند. سپس آرزوها (A)، شرایط آینده‌ای که ذی‌نفعان آرزوی تحقق آن را دارند طراحی می‌شود و در قدم چهارم نتایج (R)، مورد انتظار و قابل اندازه‌گیری بیان می‌گردد (Sidik, Julia & Haviz, 2020).

مراحل اجرای پژوهش

۱- مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و اطلاعات موجود،

ردیف	پژوهشگر	سال	موارد شایان توجه
۱	Yang	۲۰۱۲	توسعه اگریتوریسم با کاهش یا حذف موانع مربوط به سه گروه ذینفع (عرضه‌کنندگان خدمات گردشگری کشاورزی، گردشگران و سازمان‌های بازاریابی مقصد) و همزمان رفع نیازهای آنان.
۲	Roman et al.	۲۰۲۰	توسعه اگریتوریسم با نوآوری در سطوح: مدیریت، محصولات، فرایندها، نهادها و سازمان‌ها، بازاریابی این پژوهش ۸۵ مقاله معتبر بین‌المللی از ۲۴ کشور جهان را که در حوزه گردشگری کشاورزی منتشر شده است، مورد تحلیل و بررسی قرار داده و از آن‌ها مفاهیمی برای توسعه اگریتوریسم، با تمرکز بر کشورهای در حال توسعه، استخراج کرده است: طرف عرضه: جوانان تحصیل کرده و زنان انگیزه بیشتری برای فعالیتهای گردشگری کشاورزی دارند. کار در گردشگری کشاورزی نه تنها درآمد زنان را افزایش می‌دهد، بلکه به برابری جنسیتی نیز کمک می‌کند. سرمایه‌گذاری قابل توجه در ابتدای فرایند گردشگری کشاورزی ایده خوبی نیست. کشاورزان می‌توانند در ابتدا با سرمایه‌گذاری اندک شروع کرده و به فراخور افزایش تقاضا، این کسب‌وکار را توسعه دهند. از آنجایی که کشاورزان در کشورهای در حال توسعه اغلب فاقد کیفیت‌های مورد نیاز برای کار در گردشگری کشاورزی هستند، لازم است سیاست‌گذاران بر حفظ کیفیت کشاورزان، در دسترس بودن اعتبار و برنامه‌ریزی و نظارت صحیح بر گردشگری کشاورزی پافشاری کنند. اگر کشاورزان مشوق دریافت کنند، تنوع مزرعه را انجام می‌دهند. دولت نقش پررنگی در تسهیل‌گری اولیه دارد. افراد جامعه محلی که از گردشگری کشاورزی سودی عایدشان نمی‌شود با این فعالیتهای مخالفت خواهند کرد. ضروری است که باید مشارکت آن‌ها را به طرق مختلف جلب نمود. اجرای برنامه‌های آگاهی‌بخشی، جلب مشارکت آن‌ها در رویدادهای اجتماعی مردم محلی و ... با رونق گردشگری کشاورزی در درازمدت ممکن است کشاورزان سودمحور شوند و کمتر درگیر فعالیتهای کشاورزی شوند. مداخله سیاست‌گذاران و تدوین دستورالعمل‌هایی برای جلوگیری از فعالیتهای مضر در عملیات گردشگری کشاورزی، ضروری است. طرف تقاضا: اغلب گردشگران تمایل دارند جاذبه‌های ملموس و ناملموس و فعالیتهای تفریحی و گردشگری کشاورزی را در یک پکیج و با دسترسی آسان و نزدیک تجربه کنند. زنانی که کودکان زیر شش سال دارند، تمایل بیشتری برای شرکت در فعالیتهای گردشگری کشاورزی دارند. گردشگران مقاصد گردشگری کشاورزی خواهان شرکت در فعالیتهای معتبر هستند تا صرف بازدید. در دسترس بودن رویدادهای بیشتر و غذاهای محلی تقاضا برای گردشگری کشاورزی را افزایش می‌دهد. گردشگران ترجیح می‌دهند از مزارع کوچک بازدید کنند تا مزارع بزرگ و وجود فعالیتهای فشرده دامداری و کشاورزی بر نرخ اسکان گردشگران تأثیر منفی می‌گذارد. و تنوع بیش از حد فعالیت مزرعه برای گردشگری کشاورزی غیر مفید است. گردشگران چشم‌اندازهای طبیعی و فرهنگی را که در مزارع یافت می‌شود بر جاذبه‌های مصنوعی ترجیح می‌دهند. هر دو طرف تقاضا و عرضه: با تنوع‌بخشی به فعالیتهای مزرعه و گردشگری کشاورزی نوآورانه هم گردشگران رویدادها و فعالیتهای بیشتری را تجربه می‌کنند و هم کشاورزان به طور همزمان درآمد بیشتری کسب می‌کنند. در کشورهای در حال توسعه تمرکز بیشتر بر بازار گردشگران بین‌المللی سودمندتر خواهد بود. ترویج فعالیتهای منحصربه‌فرد در مزارع و تولید محصولات ارگانیک، گردشگران بیشتری را جذب می‌کند. تأثیر منفی گردشگری کشاورزی بر محیط زیست، از گردشگری عمومی کمتر است و درآمد حاصل از گردشگری کشاورزی به حفظ پایداری محیطی کمک می‌کند. توسعه گردشگری کشاورزی در کشورهای در حال توسعه می‌تواند به‌عنوان فرصتی نه تنها برای کاهش فقر و درآمدزایی، بلکه برای حفظ میراث محلی مورد استفاده قرار گیرد.
۳	Bhatta & Ohe	۲۰۲۰	اغلب گردشگران تمایل دارند جاذبه‌های ملموس و ناملموس و فعالیتهای تفریحی و گردشگری کشاورزی را در یک پکیج و با دسترسی آسان و نزدیک تجربه کنند. زنانی که کودکان زیر شش سال دارند، تمایل بیشتری برای شرکت در فعالیتهای گردشگری کشاورزی دارند. گردشگران مقاصد گردشگری کشاورزی خواهان شرکت در فعالیتهای معتبر هستند تا صرف بازدید. در دسترس بودن رویدادهای بیشتر و غذاهای محلی تقاضا برای گردشگری کشاورزی را افزایش می‌دهد. گردشگران ترجیح می‌دهند از مزارع کوچک بازدید کنند تا مزارع بزرگ و وجود فعالیتهای فشرده دامداری و کشاورزی بر نرخ اسکان گردشگران تأثیر منفی می‌گذارد. و تنوع بیش از حد فعالیت مزرعه برای گردشگری کشاورزی غیر مفید است. گردشگران چشم‌اندازهای طبیعی و فرهنگی را که در مزارع یافت می‌شود بر جاذبه‌های مصنوعی ترجیح می‌دهند. هر دو طرف تقاضا و عرضه: با تنوع‌بخشی به فعالیتهای مزرعه و گردشگری کشاورزی نوآورانه هم گردشگران رویدادها و فعالیتهای بیشتری را تجربه می‌کنند و هم کشاورزان به طور همزمان درآمد بیشتری کسب می‌کنند. در کشورهای در حال توسعه تمرکز بیشتر بر بازار گردشگران بین‌المللی سودمندتر خواهد بود. ترویج فعالیتهای منحصربه‌فرد در مزارع و تولید محصولات ارگانیک، گردشگران بیشتری را جذب می‌کند. تأثیر منفی گردشگری کشاورزی بر محیط زیست، از گردشگری عمومی کمتر است و درآمد حاصل از گردشگری کشاورزی به حفظ پایداری محیطی کمک می‌کند. توسعه گردشگری کشاورزی در کشورهای در حال توسعه می‌تواند به‌عنوان فرصتی نه تنها برای کاهش فقر و درآمدزایی، بلکه برای حفظ میراث محلی مورد استفاده قرار گیرد.
۴	Ammirato et al.	۲۰۲۰	گردشگری کشاورزی در راستای اهداف برنامه ۲۰۳۰ سازمان ملل برای توسعه پایدار است. این نوع از گردشگری سبب کاهش فقر، ایجاد فرصت‌های شغلی، ایجاد هم‌افزایی با بخش‌های کشاورزی و ارائه‌دهندگان خدمات محلی، دستیابی به برابری جنسیتی و تحریک توسعه زیرساخت‌های اساسی (بنادر، جاده‌ها و فرودگاه‌ها) می‌شود. محدودیت‌ها و موانع برای توسعه گردشگری کشاورزی: پراکندگی تلاش‌های ترویج گردشگری در میان کشاورزان درگیر و سازمان‌های مدیریت مقصد، فقدان دوراندیشی کارآفرینانه در بین کشاورزان و کمبود منابع مالی.
۵	Fortune Business Insights	۲۰۲۰	بازار جهانی گردشگری کشاورزی به زودی رشد شگفت‌انگیزی را به نمایش می‌گذارد. اندازه بازار آن از ۶۹/۲۴ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۷ به ۱۱۷/۳۷ میلیارد دلار خواهد رسید. با این وجود، گردشگری کشاورزی در مقایسه با کل صنعت گردشگری، همچنان یک بازار خاص است.

پيشينه پژوهش

برای بررسی پيشينه پژوهش، دو حوزه مورد توجه قرار گرفته است، نخست پژوهش‌های راهبردی در حوزه آگريتوريسم (جدول ۲) و سپس تحقيقاتی در حوزه گردشگری که از تحليل راهبردی SOAR، بهره گرفته‌اند (جدول ۳).

مورد مطالعه: شهر تالابی بندر خمير

آنچه در این بخش نگاهشده شده شامل مشاهدات میدانی محقق و دیدار با مسئولین و جامعه محلی بوده و برخی اسناد بالادستی و مقالات هم مورد توجه قرار گرفته است. شهر ساحلی و تالابی بندر خمير واقع در استان هرمزگان و در کنار خلیج فارس است. این بندر تاریخی، بزرگ‌ترین سکونت‌گاه در جوار تالاب خورخوران است که طولانی‌ترین ساحل تالابی ایران به شمار می‌رود. این شهر ۲۰ هزار نفر جمعیت دارد. تالاب خورخوران بزرگ‌ترین تالاب دریایی خاورمیانه و دارای وسیع‌ترین جنگل‌های حرای ایران است. بندر خمير به‌عنوان نخستین شهر تالابی ایران در بهمن ماه سال ۱۳۹۷ به ثبت ملی رسیده است. همچنین به‌دلیل فعالیت‌های گسترده در زمینه آموزش مردم محلی در سال ۲۰۲۱ به‌عنوان شهر یادگیرنده یونسکو معرفی شده است. این شهر علاوه بر تالاب و جنگل‌های حرا، جاذبه‌های طبیعت‌گردی منحصربه‌فردی مانند انواع آب گرم‌ها، گنبدها و حوضچه‌های نمکی و آثار تاریخی شاخص مانند قلعه تاریخی و پل لاتیدان^{۱۶} به‌عنوان طولانی‌ترین پل تاریخی ایران را در خود جای داده است. شهرداری بندر خمير با مشارکت طرح ملی تالاب‌های ایران (وابسته به برنامه توسعه سازمان ملل) و سمن‌های محلی، مرکزی ویژه به نام سیپا با هدف افزایش مشارکت و آگاهی مردم ایجاد نموده که از اقدامات مؤثر برای ترویج مفهوم شهر یادگیرنده است. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای جامعه محلی

جدول ۳. پيشينه پژوهش؛ پژوهش‌های گردشگری با تحليل راهبردی SOAR. مأخذ: نگارنده.

ردیف	پژوهشگر	سال	مورد استفاده از تحليل SOAR
۱	Keerin, Konthong, Samathi & Klueankan	۲۰۲۲	کشف پتانسیل‌های اکوتوریسم جامعه‌محور در BO SAEN
۲	Sidik et al.	۲۰۲۰	ارائه راهبرد توسعه روستایی در پاکوهای اندونزی
۳	سالاری‌پور، حسام، برادران سقرلو و حمیدی	۱۳۹۹	برای توسعه گردشگری خلاق در شهر رشت
۴	خاوریان گرمسیر، استاورس و علیان	۱۳۹۲	توسعه گردشگری در شهر تفت
۵	نجاززاده و ترابی	۱۳۹۶	برنامه‌ریزی گردشگری کشاورزی جامعه‌محور روستای دیزج شاهرود
۶	میرزاده کوهشاهی و رستمی	۱۴۰۱	شناسایی راهبردهای توسعه اکوتوریسم جامعه‌بنیاد در جزیره قشم
۷	رضایی و رستمی	۱۴۰۰	تدوین راهبرد توسعه کشاورزی فراسرزمینی ایران
۸	رومیانی، شایان، سجاسی قیداری و رضوانی	۱۳۹۹	راهبرد توسعه مقاصد گردشگری روستایی در شرق استان مازندران

به منظور توسعه گردشگری پایدار به‌عنوان معیشت مکمل و جایگزین، ایجاد «لنج موزه» در جوار تالاب خورخوران برای آشنایی مردم با دانش بومی دریانوردی، تهیه «دانشنامه جامع بندر خمير» برای صیانت از دانش صریح و ضمنی فرهنگ مردم بندر خمير، از مهمترین دستاوردهای شهر یادگیرنده با همکاری یونسکو است که افزایش آگاهی، توانمندسازی و توسعه پایدار را مأموریت اصلی خود می‌داند. ذخیره‌گاه زیست‌کره حرا به وسعت ۸۵۶۸۶ هکتار که در حد فاصل اراضی ساحلی بندر خمير تا اراضی ساحلی دهستان‌های لافت و طبل در جزیره قشم قرار گرفته است، برای نخستین بار در سال ۱۳۵۱ با نام منطقه حفاظت‌شده حرا تحت حفاظت واقع شد و سپس در سال ۱۳۵۴ به دلیل ویژگی‌های منحصربه‌فرد طبیعی به‌عنوان پارک ملی ارتقاء سطح حفاظتی پیدا نمود. این منطقه به سبب اهمیت خاص خود در سطح بین‌المللی در سال ۱۹۷۵ م. به‌عنوان تالاب بین‌المللی به کنوانسیون رامسر و در سال ۱۹۷۶ م. به‌عنوان ذخیره‌گاه زیست‌کره حرا به شبکه جهانی انسان و کره مسکون^{۱۷} پیوست (Laghai, Monavari & Raisi, 2009). جنگل‌های مانگرو علاوه بر تولید اکسیژن بیشتر نسبت به سایر درختان به‌دلیل ریشه‌های درهم‌تنیده سبب تثبیت رسوبات ساحل و حفظ آن می‌شوند. این جنگل زیست‌گاه انواع آبیان و پرندگان است و جاندارانی چون ماهی، میگو، خرچنگ، دلفین، حواصیل، لک لک، پلیکان، مرغابی و کاکایی، مار دریایی، شیلو، کلینگ (نوعی از صدف) و انواع مختلف قورباغه در آن زندگی می‌کنند.

یافته‌های پژوهش

در این بخش محقق ماحصل مشاهدات خود اعم از دیداری، شنیداری و تجربه محیط مورد مطالعه (شهر تالابی بندر خمير) را بر مبنای الگوی SOAR، جانمایی و دسته‌بندی کرده است

شرایط حفاظتی تالاب و پرهیز از توسعه گردشگری انبوه، به نظر می‌رسد جاذبه‌های این شهر مناسب توسعه این نوع از گردشگری است.

• فرصت‌ها

مطالعه‌ی لقای و همکاران (Laghai et al., 2009) بر مبنای معیارهای بین‌المللی ذخیره‌گاه زیست‌کره، فعالیت‌هایی را که در زون‌های مختلف، خصوصاً زون بینابینی^{۱۸} در منطقه حرا قابل انجام است، در جدول ۴ معرفی کرده است. این جدول نشان می‌دهد که می‌توان محدودیت حفاظتی را با

تا بتواند به کمک این روش و کشف روابط نهفته در آن به راهبردهایی برای توسعه این شهر بندری دست یابد.

• قوت‌ها

جاذبه‌ها و عجایب شناسایی شده در بندر تالابی خمیر به عنوان نقاط قوت این شهر در جدول ۶، فهرست شده است. از آنجا که برای توسعه گردشگری کشاورزی، نیازی به سرمایه‌گذاری‌های سنگین اولیه نیست (Bhatta & Ohe, 2020) و به فراخور افزایش تقاضا و با خلاقیت عرضه‌کنندگان توسعه‌ای با شیب ملایم را تجربه می‌کند و همچنین به لحاظ رعایت

جدول ۴. فعالیت‌های قابل انجام در هر یک از زون‌های ذخیره‌گاه زیست کره حرا. مأخذ: Laghai et al., 2009

فعالیت‌ها	زون هسته	زون ضربه‌گیر	زون بینابینی
پژوهش و پایش	✓	✓	✓
سیاحت‌های آموزشی	کنترل شده	✓	✓
غواصی و قایقرانی	-	✓	✓
ماهی‌گیری با قلاب / صید سنتی	-	✓	✓
ترال کشی	-	-	-
شکار سنتی	-	✓	✓
کشتیرانی تفریحی	-	✓	✓
شنا	-	✓	✓
عکاسی	-	✓	✓
فیلمبرداری	کنترل شده	✓	✓
سرشاخه‌زنی	-	کنترل شده	✓
برداشت میگو (سنتی)	✓	✓	✓
لنج‌سازی سنتی	-	-	✓
لنج‌سازی فیبر گلاس	-	-	-
غواصی با کپسول	-	✓	✓
صید با سبد	-	✓	✓
آکواریوم	-	✓	✓
دامگذاری	-	کنترل شده	✓
هوانوردی	✓	✓	✓
کمپینگ	-	-	✓
تماشای پرندگان	✓	✓	✓
دوچرخه‌سواری	-	کنترل شده	✓
پیک‌نیک	-	✓	✓
موج‌سواری	-	✓	✓
موج‌سواری با بادبان	-	✓	✓
پیاده‌روی	-	✓	✓
اسکی روی آب	-	✓	✓

در این نوع راهبرد با تکیه بر قوت‌ها بیشترین بهره‌مندی از فرصت‌ها حاصل می‌گردد. در نقطه‌مقابل آن اتخاذ استراتژی «محافظه‌کارانه» است که پایین آوردن ریسک، حتی‌الامکان حفظ وضعیت موجود و تقویت نقاط قوت کلیدی را مورد توجه قرار می‌دهد. این مطالعه نشان می‌دهد اگر بندر خمیر بخواهد همانند گذشته استراتژی محافظه‌کارانه را در پیش بگیرد در این صورت «توانمندسازی و آموزش جامعه محلی برای حفاظت از تالاب» و «محدود کردن گردشگری انبوه» از محورهای کلیدی این استراتژی خواهد بود. اما چنانچه جامعه محلی تصمیم بگیرد به آرمانی که برای خود ترسیم کرده و نتایج قابل حصول آن دست یابد (جدول ۵)، آن‌طور که از مشاهدات محقق برآمده است و ذینفعان جامعه محلی در سخنان خود برآن اهتمام داشتند، ناگزیر است که استراتژی تهاجمی را اتخاذ نماید. این استراتژی با ضرب قوت‌ها در فرصت‌ها می‌تواند بر پایه دو اصل زیر بنا شود و بر مبنای آن برنامه‌های عملیاتی برای هر گروه از ذینفعان تدوین گردد:

- توسعه آگریتوریسم دریایی،

- توسعه ورزش‌های آبی آرام.

گردشگری کشاورزی ایده‌ای نو در گردشگری است که نه‌تنها معیشتی مکمل و پایدار برای کشاورزان و دامداران ایجاد می‌کند و الگوی کسب و کار ثانویه برایشان مهیا می‌سازد؛ بلکه روشی جدید برای گردشگرانی است که علاقمندند در مناطق روستایی و مزارع استراحت کنند و در عین حال به دنبال یادگیری و تجربه‌هایی هستند که آن‌ها را با اصالت غافلگیر نماید. پژوهش‌های پیشین نیز نشان داده است که گردشگری کشاورزی بیشتر از سایر انواع گردشگری بر حفظ پایداری زیست‌محیطی تأکید و تمرکز دارد زیرا اپراتورهای آگریتوریسم برای حفظ کسب‌وکار خود و جذب گردشگران ناگزیر به صیانت از طبیعت هستند و مزارعی که به گردشگری کشاورزی روی آورده‌اند، تکنیک‌های پایداری را توسعه می‌دهند که تأثیر مثبتی بر تنوع زیستی، چشم‌انداز و مدیریت منابع طبیعی دارد. همچنین عملکرد زیست‌محیطی گردشگری کشاورزی را در فرایند تنوع‌بخشی مزرعه که معمولاً بر اساس توسعه خدمات مبتنی بر محیط زیست صورت می‌گیرد، می‌توان مشاهده کرد (Bhatta & Ohe, 2020). عجایب و جاذبه‌های این شهر تالابی نقاط قوت آن است. محقق تماماً بنا نداشته تا فهرست بلندبالایی از این جاذبه‌ها ردیف کند، بلکه موارد شاخصی که بیان‌شده نشانگر ظرفیت مؤثر برای توسعه «گردشگری کشاورزی دریایی» در این بندر است. ویژگی مهم گردشگری کشاورزی دریایی در این است که همان نقش و اهمیت «زمین» در کشاورزی را اینجا «دریا» ایفا می‌نماید، که این خود جذابیت خاص خود را برای گردشگران دارد ضمن اینکه

بینش استفاده خردمندانه به فرصت بدل نمود. در سند راهبردی توسعه سرمایه‌گذاری هرمزگان (۱۴۰۰) طرح‌های دارای اولویت سرمایه‌گذاری که به‌طور اختصاصی برای بندر خمیر در نظر گرفته شده عبارت است از پرورش میگو، تولید گیاهان شورپسند و فرآوری گوجه فرنگی. این سند همچنین اولویت سطح یک سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری در بندر خمیر را احداث مارینا^۱، احداث رستوران دریایی، احداث هتل و اقامتگاه دریایی معرفی کرده است (شهرزاد، احمدی و بهره‌مند، ۱۴۰۰). این برنامه‌ریزی و تغییر نگرش مدیران، بهره‌برداران و جامعه محلی را می‌تواند یک فرصت ارزشمند به حساب آورد.

• آرمان و آرزوها

از آنجا که بندر تالابی خمیر دارای سه عنوان حفاظتی در سطح ملی و بین‌المللی است (منطقه حفاظت‌شده، ذخیره‌گاه زیست‌کره و تالاب بین‌المللی) و پتانسیل بالای این منطقه برای جذب گردشگر، به نظر می‌رسد مطابق چشم‌انداز بیان‌شده از سوی ذینفعان جامعه محلی، واژه‌هایی که در خلق آینده بندر خمیر، نقش آفرینی می‌کنند عبارتند از «شهر یادگیرنده»، «گردشگری کشاورزی»، «بهره‌برداری و توسعه خردمندانه». ارتقای برند آینده این شهر تالابی در سطح ملی و بین‌المللی، آرزوی دست‌یافتنی شهروندان آن است که با مهاجرت معکوس نیز همراه خواهد بود.

نتایج

محاسبه ظرفیت برد گردشگری در مزارع و تفرجگاه‌های دریایی و طبیعی و توسعه آگریتوریسم مطابق با این ظرفیت از مهمترین نتایج قابل‌سنجش است. چنانچه درصد بالایی از این ظرفیت را گردشگران بین‌المللی تشکیل دهند، سبب می‌شود تا زیرساخت‌های ملموس و غیرملموس هم متناسب با آن ارتقا پیدا کند که موجبات انتفاع جامعه میزبان را فراهم می‌آورد. برگزاری رویدادهای بین‌المللی آگریتوریسم نیز که آیین‌ها و فرهنگ گذشته و حال مردم محلی را بازنمایی می‌کند، می‌تواند از جمله نتایج قابل‌اندازه‌گیری به‌شمار آید.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش محقق با حضور در شهر تالابی بندر خمیر که از مناطق حفاظت‌شده جهانی و همچنین شهر یادگیرنده یونسکو است، با مشاهده و شنیدن صدای ذینفعان جامعه محلی و مطالعه اسناد فرادستی و با کاربست تحلیل راهبردی SOAR، تلاش کرده است تا با کشف روابط مشاهدات خود، الگویی برای ارائه راهبرد استخراج کند. به نظر می‌رسد پیش‌فرض استفاده از مدل راهبردی SOAR، به دلیل تمرکز بر قوت‌ها و فرصت‌ها، تدوین استراتژی‌های «تهاجمی» باشد.

می‌شود و آرزوها و آمال این شهر را برای برند شدن به‌عنوان یک شهر یادگیرنده و توسعه‌یافته در حوزه اگریتوریسم دریایی که نه‌فقط ساکنان که گردشگران را هم در پارادایم یادگیری سهیم می‌کند، نزدیک و دست‌یافتنی می‌نماید. در همین رابطه «بیانیه چشم‌انداز سرزمینی استان هرمزگان در افق ۱۴۱۵» نیز تصریح می‌نماید که توسعه استان هرمزگان دریامحور و دانش‌پایه است و تولید پایدار محصولات کشاورزی و شیلاتی، یکی از اصلی‌ترین اهداف بنیادی در این سند است. همچنین تأکید دارد که ظرفیت‌های گردشگری متنوع و مجاورت با دریاها و آزاد و اراضی حاصلخیز برای کشت‌های خارج از فصل و محصولات گرمسیری از اصلی‌ترین مزیت‌ها و استعدادهای سرزمینی این استان است و بر همین مبنا توسعه گردشگری داخلی و بین‌المللی را همزمان با حفاظت از محدوده‌های حفاظتی استان از جمله راهبردهای اصلی برای این توسعه برمی‌شمارد (سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۹۹).

متناسب با اقلیم سواحل جنوب است. امروزه انواع مختلفی از فعالیت‌های تفریحی در گردشگری کشاورزی رواج یافته است. این فعالیت‌ها بر خلاف اکوتوریسم که بعضاً پرشتاب و مهیج است، سبک و آرام است و تلاش می‌کند تا آسیبی برای محیط زیست نباشد. فعالیت‌هایی چون دوچرخه کوهستان، و پیاده‌روی و اسب‌سواری، گردشگران بیشتری را به سوی مزارع کشاورزی است (ibid.). طبیعتاً نظیر این فعالیت‌های آرام برای اگریتوریسم دریایی، سایت ورزش‌های آبی آرام در دل جنگل‌های حرا و پدل- کایاک و کانو (ورزش‌های غیر موتوری و پارویی) غواصی، شنا و موج‌سواری را می‌توان برشمرد. برای اجرای این دو محور استراتژیک جدول ۴ راهنمای عمل خوبی می‌تواند باشد. ضمن اینکه تهیه اسناد بالادستی و توجه برنامه‌ریزان به طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت بالا در حوزه کشاورزی و گردشگری، همچنین آموزش جامعه محلی مبتنی بر بهره‌برداری خردمندان، فرصت ارزشمندی قلمداد

جدول ۵. تحلیل راهبردی SOAR برای بندر تالابی خمیر. مأخذ: نگارنده.

خارجی	داخلی
فرصت‌ها	قوت‌ها
ناگزیر به استفاده خردمندان و حفاظتی به دلیل ثبت بین‌المللی تالاب	ذخیره‌گاه زیست کره جنگل‌های حرا، دارای ده‌ها جزیره پوشیده از درختان مانگرو (حرا)
محدودیت حفاظتی تالاب را به فرصت توسعه خردمندان بدل کردن (با لحاظ فعالیت‌های قابل انجام در هر یک از زون‌های حرا)	جزیره‌های با دسترسی آسان به جنگل حرا، امکان اقامت در کلبه‌های سنتی صیادان، گشت و گذار و تجربه صید صدف‌های استوانه‌ای (ملوک) و بازدید از صید سنتی مشتا
تهیه ۱۳ بسته گردشگری پایدار برای سرمایه‌گذاران	کلبه شناور کالنگار در دماغه مردو، در تلاقی جنگل حرا و دریای خلیج فارس، تجربه ماهیگیری
تغییر نگرش بهره‌برداران و مدیریت زیست‌بومی تالاب	جزیره وارمی که در زمان مد ناپدید و در زمان جزر آب دریا هویدا می‌شود با بستری پوشیده از شن‌های تمیز و بدون گل و لای؛ مکان تجمع پرندگان دریایی و فرصتی برای پرندنگری و ساخت‌های شنی
	رستوران بازیافتی چوبی گارگوب، به‌عنوان یک پروژه زیست‌محیطی با غذاها و دسرهای دریایی و ساخته‌شده از چوب‌های بازیافت شده
	وجود سایت ورزش‌های آبی آرام در دل جنگل‌های حرا پدل، کایاک و کانو (ورزش‌های غیر موتوری و پارویی)
	اقامتگاه بومگردی تکو که توسط خانواده‌ای دریانورد اداره می‌شود و گردشگران را با روایت‌های دریانوردی آشنا می‌کنند.
	دکتر ماهی‌ها در آبگرم سیاکش با آبشارهایی با دبی بالای آب و جلبک‌های رنگی
	وجود مزارع پرورش میگو
	امکان کمپ کردن در ساحل دریا
	باغات و نخلستان‌های کنار دریا
	رویدد نهال‌کاری در حرا با مشارکت کودکان
	شهر یادگیرنده بونسکو، مردم حامی محیط زیست
نتایج	آرمان‌ها
جذب گردشگران بین‌المللی اگریتوریسم دریایی	برند شدن بندر خمیر به‌عنوان اگریتوریسم دریایی
تعیین و محاسبه ظرفیت برد بندر خمیر و برنامه‌ریزی برای پوشش دادن این ظرفیت و نه بیشتر	ایجاد مهاجرت معکوس به بندر خمیر
ایجاد برند گردشگری یادگیرنده و خلاق	برند شدن تالاب خوران به‌عنوان بهره‌بردار خردمندان از تالاب
برگزاری رویدادهای بین‌المللی گردشگری کشاورزی به همراه رقص و موسیقی محلی (عود و ...)	حفظ برند شهر یادگیرنده

آینده

پیشنهاد‌های اجرایی

توانمندسازی زنان، یارانه به بخش کشاورزی دریایی، توجه به منافع همه ذی‌نفعان در روستا و درگیر کردن مردم محلی، نوآوری و توسعه فناوری‌های نو در مزارع دریایی، نوآوری در خدمات گردشگری کشاورزی دریایی به همراه ورزش‌های آرام آبی و معنادر کردن آن با نموده‌های فرهنگی، فرصت‌هایی برای همزیستی با حیوانات، ایجاد شرایط تجربه یک زندگی واقعی با کشاورزان و دامداران تالاب بندر خمیر، از جمله پیشنهادهایی است که برای تدوین برنامه عملیاتی با توجه به راهبرد توسعه آگریتوریسم دریایی در این شهر ساحلی، قابل توجه است.

در تحلیل راهبردی SOAR، نتایج معمولاً قابل اندازه‌گیری هستند و شاخص‌هایی هستند که مدیران را در رسیدن به وضعیت مطلوب آینده هدایت می‌کنند. برای شهر تالابی بندر خمیر، حفظ برندهای بین‌المللی با شاخص دستیابی به ظرفیت برد منطقه می‌تواند جهت‌نمای خوبی باشد. طرح مدیریت یکپارچه منطقه ساحلی استان هرمزگان (۱۳۹۴) نیز ارتقا به سطح گردشگری فراملی با لحاظ مزیت‌های نسبی هر منطقه را مورد تأکید قرار داده است (مهندسی مشاور سازه‌پردازی، ۱۳۹۴).

پی‌نوشت‌ها

۱۳. Fly fishing or tying: ساخت مگس مصنوعی برای ماهیگیری
۱۴. Goat yoga
۱۵. Hay rides یا hayrack ride فعالیت سنتی است شامل یک سواری تفریحی در واگن یا گاری که توسط یک تراکتور، اسب یا کامیون کشیده می‌شود. معمولاً برای نشستن راحت آن را با یونجه یا نی بارگیری می‌کنند.
۱۶. این پل که ۵ برابر سی‌وسه پل است، دارای ۲۲۲ دهنه بوده و قدمت آن به حدود ۵۰۰ سال پیش می‌رسد.
۱۷. Biosphere and Man
۱۸. Transition Zone که ناحیه هسته و ضربه‌گیر را احاطه کرده و شامل فعالیت‌های کشاورزی و سکونتگاهی است.
۱۹. Marina بندر تفریحی کوچک مختص قایق‌های کوچک و تفریحی با تعداد اندک مسافر
۱. Naturalistic research
۲. <https://www.scribbr.com/methodology/naturalistic-observation/>
۳. Ethnography Research
۴. شنیدن با مصاحبه تفاوت دارد.
۵. <https://research.virginia.edu/irb-sbs/ethnographic-research>
۶. Strengths, Opportunities, Aspirations, Results
۷. Stavros
۸. Cooperrider
۹. Kelly
۱۰. Agritourism: Tourism & Agriculture
۱۱. برای مشاهده فهرست کامل فعالیت‌ها به منبع معرفی شده، فصل اول، مطالعات گردشگری کشاورزی (مهنوش بسته‌نگار) جدول ۱ مراجعه شود.
۱۲. Trail

فهرست منابع

- خاوریان گرمسیر، امیررضا؛ استاورس، ژاکلین ام و علیان، مهدی. (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری شهری با استفاده از مدل استراتژیک SOAR نمونه موردی شهر تفت. برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۱۷(۳)، ۱۲۷-۱۴۴.
- رضایی، فرزانه و رستمی، فرحناز. (۱۴۰۰). مدل استراتژیک SOAR گامی به سوی برنامه‌ریزی راهبردی توسعه کشاورزی فراسرزمینی ایران. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۱۴(۴)، ۸۴-۹۸.
- رومیانی، احمد؛ شایان، حمید؛ سجاسی قیداری، حمداله و رضوانی، محمدرضا. (۱۳۹۹). برنامه‌ریزی راهبردی فضایی توسعه پایدار مقاصد گردشگری روستایی با استفاده از مدل استراتژیک SOAR. پژوهش‌های روستایی، ۱۱(۱)، ۹۰-۱۰۵.
- سازمان برنامه و بودجه، معاونت اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه. (۱۳۹۹). اسناد آمایش استان‌ها در یک نگاه. قابل دسترس در: <https://coo.acecr.ac.ir>
- سالاری پور، علی‌اکبر؛ حسام، مهدی؛ برادران سقرلو، آرش و حمیدی، آرمان. (۱۳۹۹). تبیین راهبردهای توسعه گردشگری خلاق در شهر رشت. گردشگری شهری، ۷(۳)، ۱۲۷-۱۴۲.
- شهرزاد، عادل؛ احمدی، رضا و بهره‌مند، نرجس. (۱۴۰۰). سند راهبردی توسعه سرمایه‌گذاری هرمزگان. هرمزگان: استانداری هرمزگان، معاونت هماهنگی امور
- اقتصادی و توسعه منطقه‌ای.
- منصوری، سید امیر. (۱۴۰۲). پردیس آناهید. طرح پژوهشی پیشرفت دریابایه؛ باغ‌های پیش‌ران. توسعه قشم. تهران: انتشارات پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر (در دست چاپ).
- میرزاده کوهشاهی، مهدی و رستمی، منا. (۱۴۰۱). شناسایی راهبردهای توسعه اکوتوریسم جامعه‌بنیاد در جزیره قشم از نگاه فعالان بوم‌گردی با استفاده از مدل استراتژی SOAR. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۳(۱)، ۱۰۶-۱۲۳.
- مهندسی مشاور سازه‌پردازی. (۱۳۹۴). طرح مدیریت یکپارچه منطقه ساحلی استان هرمزگان. هرمزگان: سازمان بنادر و دریانوردی.
- نجارزاده، محمد و ترابی، ذبیح‌الله. (۱۳۹۶). برنامه‌ریزی توسعه گردشگری کشاورزی جامعه‌محور با استفاده از چارچوب مشارکتی SOAR مورد مطالعه: روستای دیزج شاهرود. گردشگری و توسعه، ۶(۳)، ۱۳۹-۱۵۳.
- Laghai, A. H., Monavari, M. & Raisi, B. (2009). Planning and zoning for Harra biosphere reserve according to international scales (with emphasis on Qeshm island) using GIS. *Human & Environment*, 7(1),

30-39.

- Ammirato, S., Felicetti, A. M., Raso, C., Pansera, B. A. & Violi, A. (2020). Agritourism and sustainability: What we can learn from a systematic literature review. *Sustainability*, 12(22), 9575.
- Bhatta, K. & Ohe, Y. (2020). A review of quantitative studies in agritourism: The implications for developing countries. *Tourism and Hospitality*, 1(1), 23-40.
- Cole, M. L. & Stavros, J. M. (2019). SOAR: a framework to build positive psychological capacity in strategic thinking, planning, and leading. In Van Zyl, L. E., Rothmann Sr, S. (Eds.). *Strategic Thinking, Planning, and Leading. Theoretical Approaches to Multi-Cultural Positive Psychological Interventions* (pp. 505-521). Cham: Springer.
- Fortune Business Insights. (2020). *Agritourism Market Size, Share & COVID-19 Impact Analysis, By Type (Direct-market, Education & Experience, and Event & Recreation), and Regional Forecast*,

2020 – 2027. Retrieved <https://www.fortunebusinessinsights.com/methodology/agritourism-market-103297>

- Keerin, K., Konthong, N., Samathi, S. & Klueankan, S. (2022). The potential in developing Bo Saen community-based ecotourism: An analysis using the SOAR model. In *International Conference of Business and Social Sciences* (pp. 1205-1212).
- Roman, M., Roman, M. & Prus, P. (2020). Innovations in agritourism: Evidence from a region in Poland. *Sustainability*, 12(12), 48-58.
- Sidik, F. M., Julia, A. & Haviz, M. (2020). Strategy to Improve the Status of Becoming an Advanced Village in Pakuhaji Village, West Bandung Regency-Indonesia (SOAR Model Application). *Dinamika Ekonomi*, 12(1), 96-104.
- Yang, Li. (2012). Impacts and Challenges in Agritourism Development in Yunnan, China. *Tourism Planning & Development*, 9(4), 369-81.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the authors with publication rights granted to Tourism of Culture journal. This is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله

بسته‌نگار، مهرنوش. (۱۴۰۲). توسعه آگریتوریسم در شهر تالابی بندر خمیر با تحلیل راهبردی SOAR. گردشگری فرهنگ، ۴(۱۳)، ۲۴-۳۳.

DOI: 10.22034/TOC.2023.394621.1118

URL: https://www.toc-sj.com/article_175380.html

